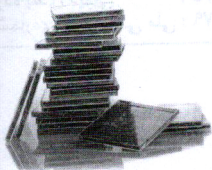

ترکی آذربایجانی در سفر

مکالمات و اصطلاحات روزمره ترکی آذربایجانی

تألیف و ترجمه: صابر شیبانی اصل، عباد ممی زاده ینگجه

به کوشش: مهندس محمد مهدی پیروز مفرد

از مجموعه دیسک‌های فشرده آموزش زبان

دیسک فشرده‌ی کتاب

ترکی آذربایجانی در سفر

برای تلفظ بهتر و دقیق‌تر زبان‌آموزان عزیز تهیه و تنظیم گردیده است.

مرکز پخش: موسسه گسترش فرهنگ و مطالعات ۷۷۳۵۱۳۰۲ - ۷۷۳۵۱۰۱۶

پخش کتاب جواهری:	۶۶۹۶۰۸۳۳	انتشارات ارم:
۰۹۱۲۱۸۹۵۹۸۸	۶۶۴۶۰۲۳۳	انتشارات آثار:
پخش کتاب مبین:	۶۶۴۱۳۶۲۴	انتشارات بهزاد:
۰۹۱۲۳۱۷۴۷۶۳	۶۶۴۰۸۶۴۰	انتشارات ققنوس:
کتابسرای بیان:	۶۶۴۹۹۱۸۴	انتشارات پیمان:
۰۹۱۲۵۴۴۱۸۵۹	۶۶۹۵۲۵۶۲	انتشارات گلپا:

از مجموعه‌ی کتابهای آموزش زبان

فروش اینترنتی www.booknew.ir

پیشگفتار

دییاجه

۱۰

۱۱

فصل اول: تلفظ در زبان ترکی آذربایجانی

۱۷

فصل دوم: دانستنی‌های عمومی

۲۰

روزها، ماه‌ها، فصل‌ها

۲۶

زمان

۲۹

جهت‌ها

۳۲

اعداد

۳۶

روابط فامیلی

۴۰

آب و هوا

۴۳

فصل سوم: مسافرت برون شهری

۴۴

در فرودگاه

۴۸

در بازرسی و گمرک

۵۱

در ایستگاه راه‌آهن

۵۴

در داخل قطار

۵۷

در پایانه‌ی اتوبوس‌های بین شهری

۱۳۹	فصل هشتم: بهداشت و درمان
۱۴۰	اندامها و اجزای بدن
۱۴۴	در بیمارستان، درمانگاه یا کلینیک
۱۴۷	در دندان پزشکی
۱۵۲	در داروخانه
۱۵۵	فصل نهم: در مراکز هنری و تفریحی
۱۵۶	در موزه و نمایشگاههای هنری
۱۶۱	در سینما
۱۶۳	در باشگاه ورزشی و تفریحی
۱۶۷	در تئاتر
۱۷۰	در کنسرت
۱۷۵	فصل دهم: الگوها و ساختارهای دستوری ترکی آذربایجانی
۲۰۷	فصل یازدهم: اطلاعات عمومی و کاربردی جمهوری آذربایجان
۲۱۷	فصل دوازدهم: راهنمای سفر به آذربایجان شرقی
۲۲۳	فصل سیزدهم: راهنمای سفر به آذربایجان غربی
۲۳۱	فصل چهاردهم: راهنمای سفر به استان اردبیل

۶۰	در جاده
۶۲	در تعمیرگاه

۶۵	فصل چهارم: گشت و گذار درون شهری
۶۶	در تاکسی
۶۸	در اتوبوس
۷۱	در خیابان

۷۵	فصل پنجم: خدمات عمومی
۷۶	در دفتر پُست
۷۸	در تلفنخانه
۸۲	در بانک
۸۵	در هتل
۸۹	در رستوران

۹۷	فصل ششم: در مرکز خرید
۹۷	در میوهفروشی
۱۰۱	در خواروبار فروشی
۱۰۵	در کفش فروشی
۱۱۰	در لباس فروشی
۱۱۴	در کتابفروشی و کیوسک فروش جراید

۱۲۳	فصل هفتم: نیازهای عمومی
۱۲۴	در عکاسی
۱۲۶	در کفاشی
۱۲۸	در خشک شویی
۱۳۰	در آرایشگاه (مردانه / زنانه)
۱۳۴	در خیاطی

فصل اول

تلفظ در زبان ترکی آذربایجانی

الفبای ترکی آذربایجانی

از دیرباز نگارش ترکی آذربایجانی در ایران با استفاده از الفبای عربی که مورد استفاده زبان فارسی هم هست، انجام شده است. البته این متون همواره به قلم ترک‌زبانان به تحریر درآمده و خوانندگان آن نیز اغلب از همین قوم بوده‌اند. تلفظ صحیح این متون برای فارسی‌زبانان نه تنها مشکل، بلکه غیرممکن است چرا که در ترکی آذربایجانی صداهایی وجود دارد که در رسانه‌ی نوشتاری نمی‌توان آن‌ها را با حروف الفبای عربی و یا با علائم سجاوندی نشان داد. البته در این کتاب نزدیک‌ترین وجه نگارشی الفاظ ترکی مورد استفاده قرار گرفته است. با این حال توصیه می‌شود برای درک تلفظ صحیح و تمرین اصولی سی‌دی صوتی آن را به عنوان مؤثرترین وسیله‌ی کمک آموزشی به کار ببرید.

حروف زبان ترکی آذربایجانی در دو گروه حروف صدادار و حروف بی‌صدا قرار می‌گیرند. خود حروف صدادار به دو گروه بم آهنگ و زیرآهنگ تقسیم می‌شوند.

الف) حروف صدادار بم آهنگ: حروفی هستند که با صدای بم ادا شده آهنگ پائینی دارند و عبارتند از:

۱) آ (صدای حرف اول در کلمه‌ی فارسی «آب»: آ از (کم) تاوا (ماهی‌تابه)

۲) ا (صدای همزه‌ی ساکن یا صدای شووا (6) در زبان انگلیسی):

ایشیق (روشن) قیش (زمستان)

۳) او (صدای حرف اول در کلمه‌ی «اوتاق»): اوت (علف) قالوش (نوعی کفش)

۴) او (صدای «خو» در کلمه‌ی «خون» بدون کشیدگی واو): اوچ (بپر) بورا (این‌جا)

ب) حروف صدادار زیرآهنگ: حروفی هستند که با صدای زیر ادا شده و آهنگ بالایی دارند. پنج حرف از نه حرف صدادار ترکی آذربایجانی در این گروه جای می‌گیرند:

۱) ا - ه (صدای حرف اول در کلمه‌ی «اَوَّل» (آت (گوشت) سَن (تو) نَه (چه))

۲) ائ - ه (صدای حرف اول در کلمه‌ی «دِه» ائو (خانه) یئر (جا))

۳) ای - ه (صدای «ای» در کلمه‌ی فارسی «این» ایندی (الان) سیز (شما))

۴) او (صدای همزه‌ی متصل به واو با کشیدگی صدای واو) جوئت (جفت) اوْرک (دل) اوچ (سه)

۵) او - و (صدای و در زبان انگلیسی) اوْزوم (خودم) گوْز (چشم)

حروف بی‌صدا: حروفی هستند که برای تلفظ به همراهی حروف صدادار نیازمندند و با برخورد و یا نزدیک شدن (فقط در ه - ح - و - ی) دو عضو دهان تلفظ می‌شوند و عبارتند از:

شکل حرف	مثال	شکل حرف	مثال
ب: بوغاز (گلو)، قاپان (گراز)	خ: سیخماق (فشار دادن)، آخیش (جریان)	پ: پاپاق (کلاه)، ساپ (نخ)	د: دهلیک (سوراخ)، دورنا (درنا)
ت: تالان (غارت)، آت (گوشت)	ذ: ذلیل (ذلیل): مخصوص کلمات عربی است.	ث: ثواب (ثواب)، این حرف مخصوص کلمات عربی است.	ر: آرخ (جوی)، قورخونج (ترسناک)
ج: اوچوز (ارزان)، آج (گرسنه)	توجه: این حرف در ترکی آذربایجانی در اول کلمه و نیز اول بخش نمی‌آید.	چ: آچار (کلید)، کئچی (بز)	ز: آز (کم)، یاز (بهار، بنویس)
ح: حورمت (احترام)، مخصوص کلمات عربی است.	ژ: ژان (پاسبان)، اژدر (اژدر)	ح: حورمت (احترام)، مخصوص کلمات عربی است.	س: سرکی (ذلت)، سس (صدا)
	ش: آشیریم (خاکریز)، یاش (مرطوب)		ص: اصیل (اصل)، مخصوص کلمات عربی است.

شکل حرف	مثال	شکل حرف	مثال
ض: اضطراب (اضطراب)، مخصوص کلمات عربی است.	توجه: تلفظ این حرف معادل «گ» فارسی در کلمات «گاو» و «گوسفند» است.	ط: اضطراب (اضطراب)، مخصوص کلمات عربی است.	ک: یتمک (خوراکی)، کسیک (بریده)
ظ: تظهور (نمود)، مخصوص کلمات عربی است.	گ: گوْروش (دیدار)، گیریش (دخول، مقدمه)	ع: آعلا (عالی) مخصوص کلمات عربی است.	توجه: تلفظ این حرف معادل «گ» فارسی در حالت مفتوح (گرم) و مکسور (گرامی) و ساکن (جنگ) می‌باشد.
غ: آغلاماق (گریه کرد)، این حرف در اول کلمات ترکی آذری نمی‌آید. و در کلمات دخیل بصورت ق تلفظ می‌شود مانند: غلبه → قلبه، غریب → قریب	ل: اولوم (مرگ)، دیل (زبان)	ف: فیره (مرغ جوان)، بیدان (نهال)	م: سوموک (استخوان)، سامان (کاه)
ق: قاشیق (قاشق)، بوشقاب (بشقاب)	ن: سن (تو)، اوْن (ده)	و: اوْو (شکار)، وور (بزن)	ه: هاچان (چه‌وقت)، هارا (کجا)
	و: اوْو (شکار)، وور (بزن)	ی: یو (بشور)، آی (ماه)	

چنان‌که ملاحظه می‌شود تعداد حروف بی‌صدای زبان آذربایجانی ۳۱ است. با توجه به این‌که در این زبان ۹ حرف صدادار هم وجود دارد، پس مجموع حروف الفبایی زبان ترکی آذربایجانی ۴۰ حرف است، اما فقط یکی از آن‌ها (ا) در الفبا نوشته می‌شود و بقیه با ترکیب یک یا چند حرف و علامت ساخته می‌شوند. به‌عنوان مثال درج علامت «ء» در روی «و» (ؤ) صدای عو در روی «ب» (ب - ئ) صدای کسره‌ی فارسی و هر دوی آن‌ها در اول کلمات به‌صورت «او» و «ا» نوشته می‌شوند. حرف «ه» به‌صورت «ه» و «ه» صدای فتحه را می‌دهد. ترکیب «ا» با «ی» صدای «ای» فارسی مثل دیل (زبان) و «ای» ترکی مثل «میخ» و «قیر» می‌دهد که در وسط و آخر کلمه «ا» حذف می‌شود.

ترکیب «ا» با «و» صدای «ا» در فارسی «أتاق» و صدای «او» در فارسی «خون» و صدای «او» در ربان ترکی مثل «اوْزوک، دوْز، سوْزمه» می‌دهد. هر سه ترکیب در وسط و آخر کلمات بدون «ا» نوشته می‌شود.

علامات $\hat{\ } \sim$ در نوشتن به کار نمی‌رود. زیرا به علت وجود قانون هماهنگی اصوات در این زبان خواندن کلمات بدون درج علامات فوق آسان است. فارسی زبانان هم با گوش کردن به سی‌دی مربوطه می‌توانند تلفظ صحیح را یاد بگیرند. لازم به ذکر است که اگر حروف مخصوص زبان عربی از الفبای ترکی آذربایجان حذف شوند و ۹ حرف صدادار اضافه شود (چنان که در رسم‌الخط لاتین متداول است) تعداد کل حروف الفبای آن ۳۲ خواهد شد.

قانون هماهنگی اصوات

طبق قانون هماهنگی اصوات حروف صدادار در هر کلمه باید جزو حروف بم آهنگ و یا زیرآهنگ باشند. به عبارت دیگر در یک کلمه نمی‌تواند هم حروف بم آهنگ وجود داشته باشد، هم حروف زیرآهنگ.

بدین جهت اولین حرف صدادار در کلمات، تعیین کننده می‌باشد. مثلاً اگر اولین حرف صدادار در یک کلمه جزو بم آهنگ باشد، بقیه حروف هم جزو همین گروه خواهد بود و اگر اولین حرف جزو زیر آهنگ باشد، بقیه حروف نیز جزو گروه زیر آهنگ‌ها خواهد بود. مثال:

گۆرۆش (هم او و هم او جزو زیرآهنگ است).

آخشاچایلار (ا - ا - ی - ا همگی جزو حروف بم آهنگ هستند).

می‌دانیم که زبان ترکی آذربایجانی التصاقی بوده و ریشه‌ی کلمات صرف نمی‌شود. لذا برای ساختن کلمات جدید از پسوندها استفاده می‌شود:

گۆر	←	گۆرمک
ریشه		پسوند مصدر
گۆر (بین)	←	گۆردو (دید)
ریشه		پسوند فعل
اؤ (خانه)	←	اؤلر (خانه‌ها)
ریشه		پسوند جمع
قایی (در)	←	قاییلار (درها)
ریشه		پسوند جمع

با توجه به قانون هماهنگی اصوات، اغلب پسوندها در دو گروه طبقه‌بندی می‌شوند: پسوند با حروف بم آهنگ (مانند پسوند جمع لار)، پسوند با حروف زیر آهنگ (مانند پسوند جمع لر). بدین ترتیب در پذیرش نوع پسوند نقش اصلی را آخرین حرف صدادار ریشه‌ی کلمه ایفا می‌کند. یعنی اگر آخرین حرف صدادار کلمه‌ای بم آهنگ باشد نوع پسوند نیز بم آهنگ خواهد بود. مانند:

آتا (پدر) ← آتالار (پدران)

قویون (گوسفند) ← قویونلار (گوسفندان)

قارپیز (هندوانه) ← قارپیزلار (هندوانه‌ها)

قورو (خشک) ← قورولار (خشک‌ها)

اؤن (ده) ← اؤنلار (ده‌ها)

اگر آخرین حرف صدادار کلمه‌ی زیرآهنگ باشد نوع پسوند هم زیرآهنگ خواهد بود. مانند:

اوۆم (انگور) ← اوۆملر (انگورها)

اؤ (خانه) ← اؤلر (خانه‌ها)

دیل (زبان) ← دیلر (زبان‌ها)

گۆز (چشم) ← گۆزلر (چشم‌ها)

ال (دست) ← اللر (دست‌ها)

اگر کلمه‌ای بیش از یک پسوند داشته باشد (که اغلب این‌طور است)، پسوند دوم از پسوند اول، پسوند سوم از پسوند دوم و... تبعیت خواهد کرد.

کلماتی که حرف آخر آن‌ها «ک» و «ق» هست، با اضافه شدن پسوندی که حرف اول آن صدادار است تغییر یافته، «ک» به «ی» و «ق» به «غ» تبدیل می‌شود. مانند:

اۆردهک (اُردک) ← اۆردهیی (اُردک را)